
UC-NRLF
$B 71 261

SYNDICALE KAMER

DER

BELGISCHE HOFBOUWKUNDIGEN

TE GENT.

HANDELINGEN VAN HET INTERNATIONAAL

KRUID- & TUINBOUWKUNDIG CONGRES

van Antwerpen (1885).

VOORDRACHT

gehouden in de Algemeene Vergadering van de Syndicale Kamer der Belgische Hofbouwkundigen te Gent, op 7 Februari 1886,

DOOR

KAREL DE BOSSCHERE,

Voorzitter der Inrichtings-Commissie en Algemeene Schrijver van het Congres, Eerelid der Syndicale Kamer der Belgische Hofbouwkundigen.

GENT

DRUKKERIJ C. ANNOOT-BRAECKMAN, AD. HOSTE, OPVr

1886

SYNDICALE KAMER
DER
BELGISCHE HOFBOUWKUNDIGEN
TE GENT.

HANDELINGEN VAN HET INTERNATIONAAL
KRUID- & TUINBOUWKUNDIG CONGRES
van Antwerpen (1885).

VOORDRACHT
gehouden in de Algemeene Vergadering van de Syndicale Kamer der Belgische Hofbouwkundigen te Gent, op 7 Februari 1886,

DOOR

KAREL DE BOSSCHERE,
Voorzitter der Inrichtings-Commissie en Algemeene Schrijver van het Congres,
Eerelid der Syndicale Kamer der Belgische Hofbouwkundigen.

GENT
DRUKKERIJ C. ANNOOT-BRAECKMAN, AD. HOSTE, OPVr

1886

SYNDICALE KAMER DER BELGISCHE HOFBOUWKUNDIGEN

Voordracht van den Heer Karel De Bosschere

in algemeene vergadering van 7 Februari 1886.

MIJNE HEEREN,

Een jaar geleden, kwam ik voor de tweede maal aan de *Syndicale Kamer der Belgische hofbouwkundigen*, in naam van den « Bloemenkring » van Antwerpen, voorstellen met dezen een verbond te sluiten om een congres in het leven te roepen, dat de belangen van den tuinbouw zou behartigen. Voor de tweede maal ook werd de geuite wensch op de loffelijkste wijze beantwoord en mochten al degenen, die in den voorspoed des tuinbouws belang stellen, zich in de gesloten overeenkomst verheugen.

Heden kom ik U rekenschap geven van de wijze, waarop de « Bloemenkring » de aangegane verbintenissen heeft nageleefd, U voor de bewezen diensten dank zeggen en tevens van de handelingen van het Internationaal Kruid- en Tuinbouwkundig Congres van Antwerpen datgene bespreken, wat meer bepaald met uw streven in nauwe betrekking staat.

Het is U bekend, MM., welke plaats uwe afgevaardigden in de Inrichtings-Commissie en in het Beschermings-Comiteit hebben bekleed. Gij weet ook, dat de twee vraagstukken door de Syndicale Kamer voorgesteld, in het programma zijn

opgenomen geworden[1]. Met genoegen hebben wij bestatigd, dat een groot getal leden der Syndicale kamer zich als deelnemers aan het congres hebben laten inschrijven en op die wijze het besluit, door uwe algemeene vergadering van 1884 genomen, hebben willen bekrachtigen.

Voor de eerste maal werden er, vóór de opening van een tuinbouwkundig congres, aan de meest bevoegde vakmannen voorloopige verslagen over al de punten van het programma gevraagd. Wij mogen er met fierheid op wijzen dat, onder het groot getal geleerden, die met de meeste bereidwilligheid aan den oproep der inrichters hebben beantwoord, zich verscheidene uwer verdienstelijkste ambtbroeders bevinden : MM. Oct. Bruneel, Fred. Burvenich, vader, L. De Nobele, Ad. D'Haene, J. J. Kickx, Ed. Pynaert, Em. Rodigas en L. Spae-Vandermeulen. Hunne verslagen werden met veel bijval onthaald en hebben ruimschoots het hunne bijgedragen tot het welgelukken der besprekingen.

In het bureel van het congres werd, zooals U overigens ook bekend is, eene ruime plaats aan de vertegenwoordigers van de Syndicale Kamer voorbehouden. De werkzaamheden van het congres hebben niet min dan negen zittingen ingenomen, welke alle zeer wel gevolgd werden. Het is met innige voldoening dat wij dit feit bestatigen, omdat het bewijst dat de congresleden volkomen begrepen hebben, welk nut de besprekingen van de voorgestelde vraagpunten hun opleveren kon.

---

(1) Ziehier die twee vraagstukken :

XXe vraag. — Phylloxerische overeenkomst van Berne, voorstel om er de toepassing in alle landen van te vereenzelvigen en algemeen te maken.

XXIe vraag. — Tarificatie en verzendingsvoorwaarden van hofbouwvoortbrengselen langs den ijzeren weg.

Ik acht het onnoodig, MM., U verslag te geven over al de werkzaamheden van het Congres en over de feestelijkheden te dier gelegenheid ingericht. Een en ander zal in de « Akten van het Congres » uitvoerig worden beschreven. Nochtans dient het uitstapje, dat de leden naar Belgies bloemenstad ondernamen, hier op dit oogenblik te worden herinnerd. Zij die er deel aan namen, en in de eerste plaats de talrijke vreemdelingen, zouden het mij moeielijk vergeven, indien ik aan dien plicht te kort bleef.

Na door uwe afgevaardigden bij het uitstappen van den trein, die de congresleden van Antwerpen langs het Waasland naar Gent had overgevoerd, begroet te zijn geworden, bezochten wij den Kruidtuin, waar we met gulhartigheid door den Bestuurder, hoogleeraar Kickx, werden ontvangen. De achtbare bestuurder had, niettegenstaande den ongunstigen toestand zijner gezondheid, persoonlijk dit bezoek willen regelen; die blijk van warme toegenegenheid heeft dan ook op de talrijke bezoekers den diepsten indruk gemaakt. Met voldoening kan ik U melden, MM., dat de heer Dr. Radlkofer der hoogeschool van Munchen, de taak op zich genomen heeft den Kruidtuin van Gent te beschrijven en dat die beschrijving in de « Akten van het Congres » zal opgenomen worden.

Vervolgens werden de Congressisten ten Stadhuize door den heer Schepen Bruneel welkom geheeten en op eene prachtige redevoering van den verdienstelijken schrijver der Syndicale Kamer onthaald. Al de bijzonderheden van het oude, roemrijke Stadhuis werden daarna door de heeren Schepen en Stads-secretaris aan de bezoekers getoond en met wetenswaardige inlichtingen opgehelderd.

Het bezoek aan den prachtigen wintertuin van Mevrouw de gravin de Kerchove de Denterghem was niet het minst aantrekkelijke van den dag. Gij allen, MM., kent de uitgelezene plantenverzamelingen, welke daar door den diep betreurden burgemeester van Gent, graaf de Kerchove, werden bijeengebracht. Eene uitvoerige beschrijving zal er in de « Akten van het Congres » over verschijnen.

Na die bezoeken, welke onze vreemde broeders vooral veel belang hebben ingeboezemd, werden de excursionnisten in den « Casino » ontvangen door het bestuur der Koninklijke Maatschappij van Landbouw- en Kruidkunde en het bestendig komiteit der Syndicale Kamer, aan wier hoofd zich de eerbiedwaardige heer Rolin, oud-Minister en Voorzitter der Koninklijke Maatschappij, bevond. Een lunch werd den Congresleden in eene der zalen van het wereldvermaarde lokaal aangeboden. Dit feest werd als de sluitingsakt der werkzaamheden aanzien en stellig zal het nooit uit het geheugen gaan van hen, die er deel aan namen. Opgeruimd mocht het heeten, gulhartig, broederlijk! Aan toasten ontbrak het niet, maar niemand bekloeg zich noch over hun getal noch over hunnen duur, want na eenige dagen in nauwe verstandhouding te hebben doorgebracht, kon de toon der sprekers stijf noch gemaakt zijn; wat er gezegd werd, was oprecht gemeend en werd geestdriftig uitgegalmd en toegejuicht.

De Koninklijke Maatschappij en de Syndicale Kamer verdienen den grootsten lof voor de inrichting van het bezoek door de Congressisten te Gent gedaan.

De uitgestrekte broeikassen van de « Compagnie continentale d'horticulture », van de gestichten der heeren

L. Van Houtte, Aug. Van Geert, Ed. Pynaert, Ad. D'Haene en andere, werden daarna door verschillige groepen bezocht. Overal was het onthaal allervriendelijkst.

In elke omstandigheid dus, MM., heeft de Syndicale Kamer aan de Inrichtings-Commissie van het Congres de grootste diensten bewezen. De « Cercle Floral » van Antwerpen betuigt er U zijnen welgemeenden dank om. De Inrichtings-Commissie van het Congres heeft het zich ten plichte gerekend dien dank op eene sprekende wijze te uiten, namenlijk met de heeren Aug. Van .Geert, Oct. Bruneel, Ad. D'Haene, Louis Van Houtte, Ed. Pynaert, J.-J. Kickx en Em. Rodigas te verzoeken deel te maken van het uitvoerend Comiteit van het Congres.

Wij hadden er vurig om getracht, MM., de « Akten van het Congres » voor het einde van het jaar 1885 in het licht te geven. Doch onvoorziene moeielijkheden met den Bond der belgische tuinbouwmaatschappijen, welke de uitgave der « Akten » op zich genomen heeft, hebben de verwezen lijking onzer wenschen verijdeld. Zij laten ons niet toe U het tijdstip te doen kennen, waarop de besprekingen over de gewichtige vraagpunten van het programma zullen openbaar gemaakt worden. Die vertraging verlamt de werkzaamheden van het uitvoerend Comiteit; wij betreuren grootelijks dien toestand en zullen zorgen, dat de ontstane moeielijkheden zoo spoedig mogelijk uit den weg geruimd worden.

*
* *

Onder het getal der vraagstukken, waaraan de leden der Syndicale Kamer waarschijnlijk het meest belang hechten, rangschikken wij de volgende : « De flora en de bebouwing

van het Congoland.» — De tarificatie en de verzendingsvoorwaarden van hofbouwvoortbrengselen langs den ijzerenweg » — « De Phylloxerische overeenkomst van Berne ! »

De Congo-quaestie zou reeds uwe aandacht verdienen, indien gij geen rechtstreeksch belang hadt in den voorspoed der onderneming, waarvan onze Koning het initiatief genomen heeft. Om die reden wil ik U de toedracht der zaak in eenige woorden trachten duidelijk te maken en U doen zien, wat wij tot heden gedaan hebben om tot de kennis der flora van het uitgestrekte land te geraken.

Nadat de Inrichtings-Commissie van het Congres het door mij gedane voorstel om de studie der flora en den toestand van den landbouw in het Congoland in het programma op te nemen, aangenomen had, is er door de Commissie een vraagboek opgesteld geworden. Hetzelve is in de « voorloopige verslagen » van het Congres opgenomen en door de zorgen van het hooger Bestuur van den onafhankelijken Congostaat naar al de agenten gezonden, welke zich met het beantwoorden der voorgestelde vragen met gunstig gevolg zouden kunnen bezighouden.

Een verslag is ons, vóór de opening van het Congres, toegekomen, dat van den heer Mönkemeyer, gewezen kultuuroverste te Boma. Het is onmiddellijk door den heer Bestuurder van Staats Kruidtuin, M. Fr. Crépin, uit het Duitsch vertaald, in druk gegeven en aan al de ingeschreven leden gezonden. De heer Mönkemeyer beschrijft een gedeelte van het Congoland, dat men den *Bas-Congo* of Laag-Congoland noemt. Zijn verslag met veel zorg opgesteld, is door de belanghebbenden met gretigheid ontvangen en wij danken openlijk zijn opsteller voor den bewezen dienst.

Twee nieuwe verslagen zijn ons rechtstreeks uit het Congoland toegezonden en zullen in de « Akten van het Congres » opgenomen worden en nieuw licht over het gewichtige vraagstuk verspreiden.

Benevens het oorspronkelijke verslag des heeren Mönkemeyer, hebben wij niet min dan 70 bladzijden in-8° van de « Voorloopige verslagen » gebezigd om inlichtingen openbaar te maken, welke wij aan verschillige bronnen hebben ontleend. Ziehier eene korte ontleding dier oorkonden.

Luitenant O. Roger, die de omstreken van Karema, op den oostelijken oever van het meer van Tanganika gelegen, heeft bezocht, geeft wetenswaardige inlichtingen over de ondernomen kultuur in die streek en doet de groote vruchtbaarheid van haren grond uitschijnen. « Te Karema is het voldoende » zegt hij, « den grond om te woelen om honderdvoudige vruchten te oogsten. »

Eene nota over eenige voedingsplanten voor den mensch in het Congoland, is gevolgd van uittreksels uit het verslag, dat de heer Luitenant Storms over zijne reis naar Oudjidji heeft opgesteld. Hij beschrijft de oostelijke en de westelijke oevers van het meer Tanganika en geeft uitgebreide inlichtingen over de ondernomen kultuurproeven te Karema.

Veel werd er gesproken over eene ontginning van het Congoland; Luitenant Haneuse heeft een ontwerp opgesteld voor het inrichten eener landbouwkolonie in het Congoland, waarin hij hoofdzakelijk de volgende punten aan een ernstig onderzoek onderwerpt: 1° Het bepalen van het getal blanken, welke de kolonie uitmaken; 2° de punten van de streek, welke dienen ontgonnen te worden; 3° den aard der bebouwing; 4° de voordeelen, welke de ontginning opleveren zal, zoo voor

de koloniërs als voor de Afrikaansche associatie. Het werk van lieutenant Haneuse zou door iedereen moeten gekend zijn, welke landbouwkennissen bezit, doch, om dit doel te bereiken, zou er eene vlaamsche vertaling moeten van uitgegeven worden. Na dit voorafgaandelijk ontwerp, maakt de verslaggever den staat der onkosten op, waartoe de verwezenlijking van zijn ontwerp zou aanleiding geven.

Dr M. Staub, van Budapest, leverde ons eene leerzame mededeeling over de weerkundige waarnemingen en hunne betrekking met de bebouwing des gronds.

Luitenant Avaert, heeft ons met de loffelijkste bereidwilligheid die inlichtingen verzorgd, welke wij hem gevraagd hebben; hij handelt over de omstreken van Issanghila en het Laag-Congoland en beantwoordt al de vragen in het vraagboek bevat. Het besluit van zijne mededeeling is dat de beschaving in Midden-Afrika het werk zijn zal van den landbouw.

M. Callewaert deelt ons bijzonderheden mede over de streek, welke zich van Issanghila tot Manyanga in het Laag-Congoland uitstrekt.

Een uitgebreid werk, dat niet min dan zeven bladzijden beslaat, is dat van M. Van den Driessche. Hoewel de streek, welke hij beschrijft en die van de kusten van Guinea tot in het koninkrijk van Sokoto, in het land der Fellatahs, gaat, buiten het eigenlijk Congoland gelegen is, hebben wij geen oogenblik geaarzeld zijne mededeelingen in ons werk op te nemen. Immers de genoemde streek bevindt zich ongeveer in dezelfde voorwaarden als een uitgestrekt deel van den Onafhankelijken Congostaat en alle inlichtingen over het midden-gedeelte van Afrika kunnen ons van het grootste nut wezen. Bene-

vens bijzonderheden over den aard des gronds, de natuurlijke voortbrengselen enz., heeft de verslaggever ons eene tabel medegedeeld van den stand van den thermometer gedurende de maanden September, October en November 1883. Den 21 November wees de thermometer *maxima* 49°C aan, drie dagen later, 37°C. Het laagste *maxima* was 25°C, dat den 4, den 12 en den 21 September werd waargenomen. Het laagste *minima*, 17°C, werd den 5, den 6 en den 18 September bereikt, het hoogste *minima*, 25°C, 10 maal, eens in de maand October en 9 maal tijdens de maand September. Op de 91 dagen, waarvan wij de weerkundige waarnemingen bezitten, telde men 45 dagen schoon weder, waarvan 13 stikkend heet waren; het regende 28 dagen, waarvan 20 in October; gedurende 5 dagen was de lucht overtrokken.

Dergelijke mededeelingen, MM., zijn zeer gewichtig voor de studie van den plantengroei en de mogelijkheid van de voordeelige bebouwing des gronds.

Benevens de opgenoemde mededeelingen, die allen het Laag-Congoland betreffen, hebben wij het genoegen eenige inlichtingen te kunnen verschaffen over het Hoog-Congoland, dat door al de gekende reizigers als eene vruchtbare en veelbelovende streek wordt aanzien. Luitenant Van Gele beschrijft de luchtgesteltenis en de bebouwing van het Hoog-Congoland. Dank aan het bestuur van het tijdschrift « Le Mouvement Géographique », hebben wij den tekst met eene gravuur kunnen opluisteren, welke het station van den Equator voorstelt, in April van 1883 door Luitenant Van Gele gesticht. Deze wakkere agent spreekt met den meesten lof over dat gedeelte van het Congoland, waarvan wij, althans vóór het congres, slechts een verslag hebben kunnen uit-

geven. Doch zijne oordeelvelling mogen wij als zeer ernstig aanzien, te meer daar de beroemde Stanley onzen landgenoot op de vleiendste wijze in zijn vermaard werk : « Cinq années au Congo » afschildert.

Onze gevierde professor Fred. Burvenich, vader, heeft een zeer belangrijk artikel over de groenselteelt in het Congoland geschreven en dusdoende reeds groote diensten bewezen.

Wanneer men de opgesomde mededeelingen ernstig onderzoekt en overweegt, MM., dan ontstaat onwillekeurig den wensch meer over de zaak te kennen en voedt men de hoop, de pogingen van onzen Koning met den besten uitslag te zien bekronen. Het is om die reden dan ook, dat de Inrichtings-Commissie van het Congres zich geene moeite gespaard heeft om de aandacht der geleerden en der hofbouwkundigen op dit gewichtige vraagstuk in te roepen.

Het is U bekend, MM., dat Koning Leopold II, het Congres onder Zijne Hooge Bescherming genomen had; dat de heer Minister van landbouw, Ridder de Moreau d'Andoy, en de Burgemeester van Antwerpen, heer Leopold de Wael, het Eere-voorzitterschap hadden aanvaard; dat het Gouvernement een Beschermings-Comiteit had ingesteld en alzoo de inrichting officiëel had bekrachtigd. Niet alleen waren de bijtredingen uit het binnenland zeer talrijk, maar die uit het buitenland overtroffen ieders verwachting. Dank aan die gunstige omstandigheden hadden wij besloten de quaestie van de flora van het Congoland aan de dagorde van de plechtige openingszitting te stellen om aldus te doen uitschijnen, welk belang de inrichters aan de studie en de bespreking derzelve hechten. Die doenwijze is door eenieder goedgekeurd en heeft de beste uitslagen opgeleverd.

Ik betreur, MM., dat de tijd, waarover ik thans beschikken kan, mij niet toelaat de redevoeringen te doen kennen, welke op de openingszitting uitgesproken werden door professor L. Wittmack, van Berlijn, en heer Dr. Baillon, van Parijs. De eerste heeft de mededeelingen herinnerd door M. Mönkemeyer aan de Landbouw-maatschappij van Berlijn gedaan. De tweede, een der plantkundigen van het vaste land, welke zich bijzonder met de studie der tropische flora heeft beziggehouden, heeft doen uitschijnen, welke voordeelen het plantenrijk in den Congo opleveren kan aan hen, die dit nieuwe land zullen doorzoeken. Spreker wees er op dat men die vreedzame overwinning niet genoeg zal kunnen aanmoedigen. Zijn zoo volledig, zoo klaar en leerrijk vertoog werd door gansch de vergadering luidruchtig toegejuichd. Wij hopen, dat de studie dier gewichtige rede U allen aanzetten zal het uwe bij te dragen om tot de volledige kennis van den plantenschat van het Congoland te geraken.

De bespreking werd den volgenden dag hernomen; M. J. E. Planchon, van Montpellier, en Dr. J. Triana, van Parijs, namen beurtelings het woord over den kweek van den wijnstok en de quinaplant. Wij deelden daarna aan de vergadering mede tot hoeverre onze onderhandelingen met het Gouvernement van den Congostaat strekten. Tevens maakten wij het verzoek kenbaar ons door generaal Strauch, algemeene bestuurder van het Departement van binnenlandsche zaken, gedaan, namenlijk van een nieuw vraagboek of *questionnaire* door het Congres te laten opstellen. Dit vraagboek zou onmiddellijk door de zorgen van het hoofdbestuur naar zijne agenten in den nieuwen Staat worden gezonden met verzoek de gevraagde inlichtingen te bezor-

gen en zich met het samenstellen van plantenverzamelingen en plantenvoortbrengselen onledig te houden. Ditmaal zouden de agenten over den noodigen tijd beschikken om zich ernstig met de zaak in te laten en ons de gevraagde inlichtingen vóór het einde van 1886 te bezorgen. In 1887 zal de Koninklijke Maatschappij van Plantkunde van België de 25ste verjaring harer stichting vieren. Wij zijn voornemens alsdan de quaestie op nieuw aan het oordeel der talrijke geleerden te onderwerpen, welke te dier gelegenheid Belgies hoofdstad zullen bezoeken.

Dr. Palacky, van Praag, onderhield de vergadering over de *savanen*, die men in het midden van Afrika aantreft en voor het kweeken van vee zouden kunnen benuttigd worden.

M. Maxime Cornu, van Parijs, verklaarde door zijnen vriend, M. Paul Sagot, gelast te zijn dezes spijt uit te drukken zich in de onmogelijkheid te bevinden de zittingen van het Congres bij te wonen en een onderwerp te behandelen, dat hem het grootste belang inboezemt. M. Paul Sagot heeft lang verschillige streken van de heete luchtstreek bewoond en zich met de ontginning der landerijen beziggehouden. Hij houdt zich thans onledig met het opstellen van een werk over de kultuur in de tropische landen, dat al de punten behandelen zal, die aan de bespreking van het Congres onderworpen zijn.

De heer Voorzitter van het Congres, professor Ed. Morren, ontwikkelde daarna zijn voorstel strekkende tot de benoeming van een internationaal Comiteit, dat zich ter beschikking van den Congostaat zou stellen om de plantkundige exploratie van den nieuwen Staat in te richten en te besturen. Dit voorstel werd aangenomen en het uitvoerend

Comiteit van het Congres met deszelfs verwezenlijking gelast.

Het uitvoerend Comiteit heeft zich onmiddellijk na de sluiting van het Congres aan het werk gezet en onderhandelingen met het Gouvernement van den Congostaat aangeknoopt. Het gevolg ervan is, dat wij voor het oogenblik van het inrichten eener wetenschappelijke zending moeten afzien en het gunstige tijdstip afwachten om die gewichtige onderneming te beginnen. De gemeenschapsmiddelen van het Afrikaansche land zijn nog onvoldoende om de natuurvorschers toe te laten zich gemakkelijk en spoedig in de verschillige belangwekkendste streken des lands te begeven, en vooral, om het Hoog-Congoland te doorreizen. Het is juist hier dat de plantkundigen met den besten uitslag zouden kunnen werkzaam zijn, de meeste kans hebben eenen plantenschat te vergaren en de meeste bijzonderheden kunnen waarnemen aangaande den toestand der flora en der bebouwingen van het land. Het is thans overbekend, dat het Hoog-Congoland de vruchtbaarste en weelderigste streken der tropische flora oplevert. In tegenwoordigheid van dien toestand, heeft het uitvoerend Comiteit geraadzaam geoordeeld het inrichten van eene wetenschappelijke zending tot een geschikter oogenblik te verschuiven.

In afwachting dat het uur gekomen zij om den wensch van het Congres te verwezenlijken, heeft het uitvoerend Comiteit het onnoodig geoordeeld werkeloos te blijven en de uitvoering besloten van het plan, dat wij aan het oordeel van het Congres hadden onderworpen. Dit plan bestond in het opstellen van een nieuw en volledig vraagboek, vergezeld van eenen leiddraad ten behoeve der agenten van den Congostaat. Opdat dit werk zoo volledig en zoo

volmaakt mogelijk zij, heeft het bureel van het uitvoerend comiteit eenen omzendbrief aan zijne leden en aan de Eere-ondervoorzitters van het Congres gezonden om hen te verzoeken ons hunne opmerkingen aangaande het eerste vraagboek te willen doen kennen. Talrijke mededeelingen zijn ons van verschillende zijden toegekomen, onder andere van de Heeren Fischer de Waldheim, van Warschau, Krelage, van Haarlem, Palacky, van Praag, Roesler, van Weenen, Niepraschk, van Keulen, Paul Sagot, van Melun, enz.

Een nieuw vraagboek en een leiddraad voor het verzamelen van planten en plantenvoortbrengselen zijn in het licht gegeven geworden en aan de belanghebbenden gezonden. Er blijft ons enkel de hoop uit te drukken, dat onze pogingen met den gewenschten uitslag zullen bekroond worden, opdat de wetenschap en het beschavingswerk van den Congo er het meest mogelijke voordeel zouden kunnen uit bekomen.

Het Uitvoerend Comiteit, MM., heeft terzelfder tijd naar een middel gezocht om de aandacht der plantkundigen, der hofbouwkundigen en des publieks op zijne onderneming te vestigen. In grondbegin, is ons voorstel aangenomen, strekkende om in 1887, tijdens het jubelfeest der koninklijke Maatschappij van Plantkunde van België, te Brussel eene tentoonstelling in te richten van de voortbrengselen van het plantenrijk in den Congostaat en in Midden-Afrika.

Zooals gij zelve zien kunt, MM., zullen er geene middelen onbeproefd blijven om de flora van het nieuwe land te leeren kennen en zal bij U de overtuiging reeds bestaan, dat de tuinbouw er belang bij heeft, dat de wetenschappelijke zending zoo spoedig mogelijk kunne ingericht worden.

Het is thans het oogenblik niet om al hetgeen er ten voor-

deele of ten nadeele van de onderneming van het beschavingswerk in Afrika is gezegd en geschreven, te wikken en te wegen; om te trachten U eene gunstige meening te doen deelen nopens de vruchtbaarheid én den plantenrijkdom van den Congo. Ik houd er aan U te verklaren, waarom ik mij ieverig met de zaak bemoei. Eerstens, omdat mijne hoedanigheid van algemeenen schrijver van het Uitvoerend Comiteit en ontwerper van de studie der Congoquaestie zulks vereischt. Dan ook, omdat ik vermeen, dat het eene strenge plicht voor eenieder is het zijne bij te dragen tot bevordering der wetenschap en den bloei des tuinbouws, telkens wanneer de gelegenheid zich voordoet. Dank aan het initiatief van Koning Leopold II, is ons thans zulke gelegenheid geschonken. Wij willen ze te baat nemen en al onze pogingen aanwenden tot het welgelukken der ondernomen taak.

*
* *

De tweede quaestie, waarover ik U wil onderhouden, betreft de « Tarificatie en de verzendingsvoorwaarden van hofbouwvoortbrengselen langs den ijzeren weg. » Uw afgevaardigde, M. Ad. D'Haene, heeft een verslag opgemaakt, waarvan de besluitsels als volgt luiden :

1° Het bureel van het Congres zal zich in betrekking stellen met de afgevaardigden der hofbouwmaatschappijen op het Congres vertegenwoordigd, ten einde de middelen te bespreken om de afschaffing der kubeering of vermindering van 50 °/ₒ op het werkelijk gewicht te bekomen, overal waar deze schikking der vervoeringstariefen langs den ijzeren weg nog bestaat.

2° De wensch is uitgedrukt bij de Maatschappijen en

de Besturen der ijzeren wegen om eenen snelleren vervoerdienst te bekomen voor de boomen, struiken en levende planten van allen aard als zijnde produkten, welke aan eene spoedige beschadiging onderworpen zijn.

3° Het bureel van het Congres zal, met de medehulp der afgevaardigden der deelnemende maatschappijen al de noodige stappen doen om te bekomen dat de tuinbouwprodukten spoedig door het bureel der douanen zouden onderzocht worden, ten einde onderweg zoo weinig mogelijk vertraging te ondergaan.

4° De besluitsels van M. Desportes op het laatste Congres van Parijs zijn in bijkomende orde aangenomen.

Die besluitsels zijn, na eene bespreking, waaraan onder andere de heeren Baltet en Joly deel namen, door het Congres aangenomen geworden. De uitvoering zal geschieden zoodra de «Akten van het Congres» zullen uitgegeven zijn.

De heer Amelin, afdeelingsoverste bij het Ministerie van Landbouw heeft mede een zeer merkwaardig verslag over dezelfde quaestie opgemaakt en dat door U verdient bestudeerd te worden.

*
* *

De gewichtigste quaestie was voorzeker die der Phylloxerische overeenkomst van Berne. Het zal U ongetwijfeld niet verwonderen, zoo ik verlang dezelve met eene bijzondere zorg te behandelen.

Onder de voorloopige verslagen meld ik in de eerste plaats dat des heeren Krelage, hetwelk ons het eerst toekwam.

Dit uitvoerig vertoog, dat ongelukkiglijk is moeten ingekort worden uit hoofde van ontoereikende plaats in het boekdeel der « Voorloopige verslagen », bevat het historiek der quaestie, dat we niet noodig oordeelen U te herhalen, maar hetwelk met vrucht door al de belanghebbenden zal geraadpleegd worden.

M. Krelage besluit met te zeggen, dat *het eerste punt bestaat in de bijtreding van al de Staten aan de phylloxerische overeenkomst.* Heeft men dit bekomen, dan zal men gemakkelijk tot eenvormige maatregelen geraken.

Daarna moet het domein der artikels, welke zonder getuigschrift in de vrije circulatie worden aanvaard, uitgebreid worden. Het ware te wenschen dat in dit *alinea* van artikel 2 de *postcolis* begrepen werden. Men zou eenvormige regels moeten aannemen voor de verzendingen in transiet.

Men zou de certificaten moeten kunnen aannemen voor de planten in de bosschen, weiden, enz., verzameld, die niet van eigenlijk gezegde tuinbouwgestichten voortkomen.

Om de goede uitvoering der voorgestelde maatregelen te bekomen, dienen de onderrichtingen en de reglementen zoo eenvoudig mogelijk opgesteld te zijn, opdat dezelve gemakkelijk door de agenten, met hunne uitvoering gelast, zouden verstaan worden.

Als bijvoegsel, gaf M. Krelage het verslag van Dr. Wakker over de vraag : « Is het te vreezen dat de bloembollen tot de verspreiding der *Phylloxera vastatrix* kunnen bijdragen? » Dit bijvoegsel is in de « Voorloopige verslagen » opgenomen geworden.

— Heer Senator Podere Rossi, van Schio, zond ons een afdruk van de besluiten door het internationaal Congres van

Turijn genomen aangaande de Phylloxera. Deze besluiten zijn ten getalle van 13 en door U allen genoegzaam gekend, opdat het onnoodig zij ze te herhalen. Gij zult ze overigens op blz. 364 der voorloopige verslagen vinden.

— Ziehier het verslag van uwen onvermoeibaren en geleerden Sekretaris, de heer Schepen Bruneel. Duidelijk doet hij uitschijnen, dat een ware schrik zich van de opstellers der grondslagen der overeenkomst van Bern had meester gemaakt en dat, van eenen anderen kant, de genomen maatregelen om de voortzetting van de Phylloxera te bestrijden, eenen onbezonnen tegenstrijd in het leven riepen.

In die voorwaarden was het niet mogelijk, dat de vertegenwoordigers van de twee op het spel staande belangen een gezond regiem, dat wederzijdsche belangen eerbiedigde, konden tot stand brengen. De internationale akte van 17 November 1878 is er het bewijs van.

De tijd en de ondervinding alleen konden dezen betreurenswaardigen toestand verhelpen, hetgeen de conventie overigens zelf voorzien had en hetgeen gebeurd is. België mag er fier op wezen het initiatief eener nieuwe overeenkomst te hebben genomen, welke den 3n November 1881 gesloten werd.

Dat het ons toegelaten zij hier te doen aanmerken, zooals overigens de heer Krelage het reeds in zijn zooeven aangeroerd verslag deed, namenlijk, dat het tuinbouwcongres in 1881 in Antwerpen door den « Cercle Floral » met de hulp der Syndicale Kamer ingericht, er het zijne toebijgedragen heeft om die nieuwe overeenkomst van Bern in het leven te roepen.

Maar, vervolgt M. Bruneel, het algemeen misnoegen door de schikkingen van de akte van 17 November 1878 veroorzaakt, was te diep ingeworteld om onmiddellijk de bloemisten rond de herziening te scharen. Zij beoogden hardnekkig hare zuivere en eenvoudige afschaffing.

De internationale Meeting van 15 April 1883, weerkaatste den toestand der gemoederen getrouw. Haar voornaamste besluit neemt slechts in bijgevoegde orde het voorstel aan, zich aan de conventie van 1881 te onderwerpen en hare toepassing in alle landen algemeen te maken.

Gij kent allen die besluiten van 1883 te wel, opdat het noodig zij ze hier te herhalen.

In dit geval ook weer, moesten tijd en ondervinding wijze en degelijke overwegingen doen ontstaan. Thans nemen de bloemisten, welke den waren toestand van zaken verstaan, de conventie als eene noodzakelijkheid aan, welke door de ongelukkige omstandigheden, waarin de druiventeelt zich heden bevindt, opgelegd wordt.

Het ondergeschikte besluit der meeting van Gent werd dus noodwendiglijk de hoofdquaestie voor het Congres van Antwerpen en het zou eene zware fout, ten minste een gevaar wezen, te volharden in het vragen der volledige afschaffing der overeenkomst van Bern.

Na zorgvuldig onderzocht te hebben, wat de tegenwoordige omstandigheden vergen, komt uw geachte Secretaris tot dit besluit : De meest practische wensch, welke kan gevormd worden, bestaat hierin, dat het huidige regiem overal gevolgd worde, dat de tuinbouw, onder het beheer van een eenvormig reglement voor al de landen, loyaal toegepast en uitgevoerd, kunne leven en zich zonder nieuwe schokken kunne

ontwikkelen, en dat de druiventeelt er in gelukken moge den rampzaligen geesel op eene afdoende wijze te bevechten.

Volgt thans eene tabel der landen, welke onder het regiem der overeenkomst van Bern staan en U bekend zijn. Landen waar de invoer der tuinbouwprodukten verboden is, zijn : Italië, Turkije, Rumenie, Algerië, de Kaap de Goede Hoop en Spanje, waar nochtans zekere toelatingen verleend zijn.

De weg, welken nog dient doorloopen te worden om tot een eind-resultaat te geraken, zal lang wezen, doet M. Bruneel aanmerken. Maar, voegt hij er onmiddellijk bij, de weg, welke doorloopen is geworden om tot de herziening van de Conventie van 1878 te geraken was langer en gevaarlijker en hij drukt de vaste hoop uit, dat men er in gelukken zal het doel te bereiken, dat in ieders wensch opgesloten ligt.

Ziedaar, MM., in al te korte bewoordingen de voorloopige verslagen aan de leden van het Antwerpsch Congres onderworpen.

Onderzoeken wij thans wat er aldaar op de algemeene vergadering verhandeld werd.

Deze beraadslaging werd, zooals ik U reeds meldde, door den Heer Krelage voorgezeten. De eerste tuinbouwkundige, welke het woord nam, was een man, dien gij allen kent en hoogschat om de uitstekende diensten aan den internationalen bloemenhandel bewezen: M. Maxime Cornu, de geleerde professor van het Museum van Parijs, door het fransch gouvernement afgevaardigd om de werkzaamheden van het Antwerpsch Congres te volgen. De redevoering door den Heer Cornu uitgesproken, is met ongemeenen bijval onthaald geweest. Doch loopen wij de daadzaken niet voor en verzoeken wij U lezing te mogen geven van die puike mede-

deeling, welke wij opzettelijk voor de leden der Syndicale Kamer hebben overgezet.

Ziehier :

« Het vraagstuk der verzendingen van tuinbouwprodukten en der *prohibitieve* wetten (verbod-wetten), welke er mede in betrekking staan, is misschien een der gewichtigste vraagpunten, waarmede de tuinbouw zich in deze laatste jaren heeft onledig gehouden. Ernstige stoffelijke betwistingen werden er door in het leven geroepen. Men kan ze uit theoretisch of praktisch oogpunt bestudeeren. In beide gevallen heeft zij tot zeer hevige beraadslagingen aanleiding gegeven.

In Frankrijk en in andere landen staan er belangrijke, zeer aanzienlijke intresten op het spel voor wat den kweek der druivelaars betreft; het is onder de drukking der verschrikte druivenkweekers, dat verbodwetten van eene uiterste strengheid werden uitgevaardigd. De eerste overeenkomst van Bern had het doel overschreden, en, van het oogenblik dat dezelve uitvoerbaar werd, heeft men ware onmogelijkheden zien ontstaan : men heeft ze dan ook moeten wijzigen.

In den vierden bundel of *fascicule* der voorloopige verslagen van het Congres, heeft M. Krelage zeer juist het historiek van het vraagstuk herinnerd : de *reclamatiën* van Duitschland, Zwitserland en Frankrijk.

Laat mij toe, voor wat ons land betreft, U kortbondig aan te wijzen, wat er plaats greep :

De bloemkweekers waren diep door de eischen der nieuwe wet getroffen. De verschillige tuinbouwmaatschappijen van het gansche land verstonden zich onderling en zonden, door eene zelfde gedachte bezield, afgevaardigden, welke zich in

zitting vereenigden in den zetel der *Société centrale et nationale d'horticulture de France.*

Als voorzitter werd de heer graaf Horace de Choiseul, onder-staatssekretaris bij het Ministerie van buitenlandsche zaken en voorzitter der *Société d'horticulture de Melun*, aangewezen. Een zeker getal der voornaamste bloemisten werden aangeduid om, met den Voorzitter, hunne klachten aan den heer Minister van Landbouw te doen kennen. Deze tuinbouwkundigen, welke op het Antwerpsch Congres aanwezig zijn en die als Jurijlid optraden in uwe verschillige tentoonstellingen, zijn MM. Truffaut, van Versailles, Edouard André, een der bestuurders der *Revue horticole*, Louis Leroy van Angers en Transon van Orleans. Hunne klachten werden door de hoogere Commissie der Phylloxera tamelijk slecht onthaald; een enkel lid, hij die thans voor U het woord voert, had de eer ze te ondersteunen en zijne overtuiging te doen zegepralen.

Men besloot zich bij de andere Staten, Duitschland en Zwitserland aan te sluiten, welke de wijziging der oude wetgeving vroegen en eene nieuwe bijeenkomst werd beslist. Zij had den 3 October 1881 plaats; men geweerdigde zich mij uit te kiezen om mijn land te vertegenwoordigen.

Eene der gelukkigste nieuwigheden was de bijvoeging van *experten*, van *specialisten*, van *ware bloemkweekers;* er waren er twee voor Frankrijk, MM. Louis Leroy en André, en M. Aug. Van Geert voor België. Hunne tegenwoordigheid was van korten duur, maar hun invloed op de beraadslagingen was aanzienlijk en droeg niet weinig bij om ze op hun waar terrein, dat der feiten, te plaatsen.

De tuinbouw had tegen geduchte belangen te strijden.

In Frankrijk maakt de kweek van den wijngaard een belangrijke tak van den openbaren rijkdom uit; de gemiddelde opbrengst is tegenwoordig ongeveer 35 millioen hectoliters wijn aan den gemiddelden prijs van 30 fr. den hectoliter. De tuinbouw is er verre af een zoo groot belang op te leveren.

Niettegenstaande het groot verschil hunner handelswaarde, moet de eene nijverheid de andere niet vernietigen; zij moeten in goede verstandhouding kunnen leven; de overdrevene vrees moet tot eene meer geëvenredigde verhouding worden gebracht. Het aandachtig onderzoek der wetenschappelijke en stevig gesteunde feiten, heeft meer helderheid en bedaardheid in den geest der wijnstokkweekers doen ontstaan; men heeft begrepen van welken kant het ernstige gevaar kwam en men heeft van de bovenmatige strengheden, welke nutteloos, kwellend en tot sluiksche middelen aanleiding geven, afgezien. Maar een dusdanig bedaren heeft zich in alle landen niet opgedaan, en de internationale bloemenhandel ontmoet, uit dien hoofde, op zekere grenzen, eenen zeer grooten tegenstand.

Er bestaat eene tweede soort van verbod of *prohibitie*, welke haren oorsprong aan eene gansch andere bron ontleent en nochtans niet minder gewichtig is; ik beduid het *conflict* of den strijd der eigenlijk gezegde tuinbouwbelangen, welke eene natie tegenover eene andere plaatst. Dit punt dient op eene zeer kiesche wijze behandeld te worden, ook is het onnoodig er lang op aan te dringen; zekere wetgevers denken dat het verbod van invoer van aard is de nationale produktie te bevoordeeligen; zoodanig dat het land, hetwelk niets van den vreemde ontvangt, op die wijze het binnenlandsche werk, de nationale produktie, aanmoedigt.

Het is geene quaestie van leerstelsels, noch een grondbeginsel van staathuishoudkunde door de eenen aangenomen en door de anderen aangevallen; de tuinbouwverscheidenheden, de nieuwe planten, de uitgelezen griffeldragers worden niet, zooals de nijverheidstoestellen of de vervaardigde produkten naar goedvinden voortgebracht : het volstrekte verbod kan niet staande gehouden worden; het gedeeltelijke verbod zelfs is voor den tuinbouw, welke het nochtans wil ter hulpe komen, gevaarlijk.

Wij zijn, in Frankrijk, partijgangers van eene vrijheid, welke voldoende zij om de tuinbouw-*transacties* niet te zeer te hinderen, maar die onze wijnbelangen niet in gevaar brengen; nu, deze wijnbelangen zijn ten onzent veel grooter dan in welk land ook van Europa.

De nieuwe overeenkomst, den 3 November 1881 geteekend, heeft de oude, zoo harde wetgeving werkelijk verzacht. Wat de nieuwe schikkingen kenmerkt is, dat de oorzaken van werkelijk gevaar met veel nauwkeurigheid en uitvoerigheid aangeduid zijn; dat de handel in wijnstokken of druivelaars openlijk als gevaarlijk is aangeklaagd : het is inderdaad die handel, welke met de grootste zorg moet bewaakt worden; het is de wijnstok, die de groote plichtige is.

Duitschland, Oostenrijk-Hongarie, België, Frankrijk, Portugal en Zwitserland zijn de nieuwe overeenkomst bijgetreden; Servië en Holland zijn later denzelfden weg ingeslagen. België was op de conferentie diplomatisch vertegenwoordigd door M. Delfosse, zijn Minister te Bern; hij heeft de gemeenzame tuinbouwbelangen van België en Frankrijk met volkomen hoffelijkheid verdedigd.

Ongelukkiglijk hebben twee landen, die uit hoofde van hun

klimaat, voor den tuinbouw van al de andere landen van Europa van het grootste belang zijn, de overeenkomst niet willen bijtreden; die twee landen zijn Italië en Spanje. Het zijn die twee mogendheden, welker afgevaardigden er het meest op aangedrongen hadden om de voorwaarden (zoo hard, dat ze niet konden uitgevoerd worden) der eerste *conventie* in te voeren en'nogtans wilden zij dezelve niet bijtreden. Zij zonden geene afgevaardigden naar de Conferentie, welke voor doel had de eerste wetgeving te verzachten.

Italië en Spanje bezitten, zonder tegenspraak, wijnbergen, waarvan het groote gewicht die twee natiën natuurlijk verplicht ze te beschermen; maar het is onwederlegbaar, van eenen anderen kant, dat men het gevaar, welk de invoer van nieuwe planten oplevert, overdreven heeft. Men mag, zonder iemand te kwetsen, beweren dat de sluikhandel op die grenzen op eene welgekende wijze wordt gedreven.

In den loop der maand October 1884, heeft er te Turijn, ter gelegenheid der schitterende nationale tentoonstelling, alwaar ik nogmaals de eer gehad heb mijn land te vertegenwoordigen, een internationaal Phylloxera-Congres plaats gehad. Op deze vergadering, waar een groot getal sommiteiten van den druivenkweek aanwezig waren, kon men reeds het gelukkig voorteeken van de bedaring der gemoederen aangaande de internationale tuinbouwtransactiën waarnemen : twee redenaars slechts hebben de sinds lang onherroepelijk veroordeelde theoriën herhaald over de mogelijkheid van de Phylloxera tusschen de schubben der bloembollen in te voeren.

Heer Ridder Costa, bestuurder van het Zoölogisch Museum van Napels, een verdienstelijk natuurkundige, heeft die kinderachtige vrees eens en vooral recht laten wedervaren : hij werd door de gansche vergadering goedgekeurd. Eindelijk mag men zeggen, dat een groot getal leden van het Phylloxera-Congres, namelijk de Voorzitters van Tuinbouwmaatschappijen, openlijk van meening waren de deuren wijd te openen voor den invoer der tuinbouwvoortbrengselen uit den vreemde : Het Congres heeft geenen wensch uitgedrukt en, wat het in deze richting heeft weerhouden, is de vrees van niet door de openbare denkwijze te worden gevolgd. Het is ten hoogste wenschelijk, dat dit openbaar gevoelen door de geleerde dierkundigen, zooals Italië er vele bezit, verlicht worde, tot eene juistere waardeering der feiten worde gebracht en dat deze belangrijke Staat de Conventie van Bern bijtrede.

Spanje ook zou min streng moeten handelen, dit land is reeds sterk aangetast; wijnbergen van eene aanzienlijke uitgestrektheid zijn door de Phylloxera aangetast; het vervoer der tuinbouwvoortbrengsels is eene zeer geringe oorzaak van gevaar in aanzien van die groote besmetting.

Men kan aan die groote Mogendheid doen zien dat het ware gevaar niet in den wettigen, maar wel in den sluikhandel bestaat; even als de meeste mijner medeleden der « Société Nationale d'Horticulture de France », heb ik eene zeer zonderlinge bekendmaking onder *open* enveloppe ontvangen. De bestuurder van een agentschap op de grenzen gevestigd, verwittigde ons dat hij in staat is zich met alle soorten van vervoer van levende planten te gelasten; en zulks tegen eene betrekkelijk geringe vergoeding.

Het bestaan van zulke agentschappen is, over de Alpen, volkomen door het Gouvernement gekend; men weet, dat de planten op sluiksche wijze worden ingevoerd en het is om zoo te zeggen onmogelijk zich tegen dat bedrog, dat in de bergen op groote schaal wordt begaan, te verzetten.

M. Edouard André heeft aan de leden van de conferentie van Bern medegedeeld, dat geslachten en speciën van planten in België en in Engeland nieuw ingevoerd, bijna onmiddelijk in de bloemententoonstellingen van Italië werden aangetroffen. De planten kunnen dus, niettegenstaande de verbodwetten, de grenzen overschrijden. Eene wijze en voorzichtige wet zou een einde aan dien sluikhandel stellen, tot welken verscheidene, weinig kiesche personen, niet aarzelen hunnen toevlucht te nemen, en die, zonder mogelijk toezicht, de ware bron van besmetting is.

Inderdaad, zoo een commissionnaris eene *Bromeliacee*, een Palmboom kan invoeren, wie zal hem dan beletten druivelaars, die de eenigste oorzaak zijn der nieuwe vlekken in een gezond land, over de grenzen te brengen: die tusschengeplaatste persoon weet derwijze te handelen, dat hij onbekend blijft en men de hand op hem niet leggen kan. Het is waarschijnlijk aan verzendingen van dien aard, dat de Phylloxeravlekken moeten toegeschreven worden, welke men op de Italiaansche grenzen gevonden heeft en welke men aan de naastgelegen wijnbergen niet wijten kan, welke tot op eenen grooten afstand gezond gebleven zijn.

Feiten van dien aard zouden, mijns inziens, voldoende wezen om de Mogendheden aan te zetten de overeenkomst van Bern bij te treden, of ten minste den invoer der tuinbouwprodukten onder zekere voorwaarden toe te laten,

Ons dunkens is het noodig te doen opmerken, dat er in de natuurlijke historie van de Phylloxera en in de omstandigheden harer voortzetting, punten zijn, welke sinds lang niet meer in twijfel kunnen getrokken worden en volkomen tot de wetenschap behooren; men kan ze niet verwerpen en zij zijn het uitgangspunt van alle wet, welke het tuinbouwvervoer beheert.

Ik vraag U de toelating om de vier punten, die hoofdzakelijk als grondbeginsels moeten beschouwd worden, nauwkeurig te bepalen: in alle bespreking zal men ze moeten aannemen, zooniet is geene verordening mogelijk, kan geene wetgeving voorgesteld worden.

Die voorstellen zijn dezulke, welke in de tweede gevolmachtigde zitting der conferentie van Bern zijn aangenomen; men is verplicht er zich op te beroepen, wanneer men de inkrimpende besluitsels onderzoekt, welke op den tuinbouwhandel toegepast worden om de veiligheid der wijnbergen te verzekeren.

1° « *De voornaamste oorzaak van den inval der phylloxera bestaat in het rechtstreeksch overbrengen van het insect door de wortels of stukken van wortels der druivelaars (welke aangetast zijn)* !!

De phylloxera leeft niet dan op eigenlijk gezegde druivelaars en zelfs niet op alle soorten.

2° *Het overbrengen der Phylloxera op grooten afstand, moet in het algemeen niet toegewezen worden aan de natuurlijke vlucht van het gevleugeld insect; de invloed der spoortreinen schijnt het belang niet te hebben, dat men veronstelt.* »

België heeft geene wijnbergen; deze aanmerking treft dus

dit land niet, maar wel de landen, welke bijna rechtstreeks door hunne wijnbergen met elkander in betrekking staan : Frankrijk met Italië, Spanje en Zwitserland.

3° *Het overbrengen der Phylloxera op grooten afstand wordt niet door de dwalende vleugellooze phylloxera veroorzaakt; de insecten, welke zich in dit geval bevinden, zijn allen jong; zij kunnen niet lang zonder voedsel buiten de wijngaarden blijven.* »

Men zou ook het grootste ongelijk hebben te veronderstellen, dat de insecten bekwaam zijn om aan eén langdurig verblijf boven den grond te weerstaan; beweren dat de insecten op grooten afstand door doode of verdroogde zelfstandigheden kunnen vervoerd worden is eene kinderachtige veronderstelling.

4° « *De gewortelde planten in bloempotten gekweekt, alsmede de tuinbouwprodukten, welke niet rechtstreeks met de wortelen van druivelaars in aanraking komen, moeten aanzien worden als zonder gevaar zijnde.* »

Deze vier voorstellen brengen de gevaren, die de tuinbouw aan den druivenkweek kan opleveren, tot hunne juiste waarde terug. Ik vermeen het recht te hebben te bevestigen, dat vele gevallen van voortzetting door andere gewassen dan den druivelaar uiterst twijfelachtig zijn. Ik heb Frankrijk veel doorloopen; ik heb naburige landen bezocht : ik ken geen enkel voorbeeld van de voortplanting der phylloxera anders dan door het vervoer van eenen druivelaar of een stuk van den druivelaar in eenen wijnberg of in diens nabijheid.

Wat de dikwijls ingeroepen gevallen betreft van de voortzetting door de werktuigen, de spoortreinen, het hooi, het mest, de kleederen, de schoeisels der werklieden, door de

boomen in eenen wijnberg geplant, ik ken *geen enkel echt en bewezen geval!* in de meeste gevallen bestaan er nauwkeurige aanduidingen van vrijwillig of onvrijwillig vervoer van stukken van druivelaars.

Ik heb een groot getal proefnemingen gedaan betrekkelijk de besmetting der druivelaars door de phylloxera : op zes honderd druivelaars in pot gekweekt, op welker wortels door de phylloxera aangetaste wortels werden geplaatst, zijn er misschien een twintigtal geweest, waarop het insect, rechtstreeks overgebracht, zich nochtans niet ontwikkeld heeft.

In de natuur, waar hij allerhande hinderpalen ontmoet om de diepten te bereiken, heeft de phylloxera met de grootste moeielijkheden te kampen om den wortel te vinden; wat zal het dan niet zijn, wanneer het insect, dat bijna microscopisch is, eenen min of meer verren afstand moet doorloopen om de druivelaers op te zoeken!

Wat inderdaad gevaarlijk is, is de handel in druivelaars; ook heeft de overeenkomst van Bern dit punt aan de rechtstreeksche verantwoordelijkheid der Gouvernementen overgelaten, maar voor wat den tuinbouw betreft, hem moet de grootste vrijheid gelaten worden. De varens, de standelkruiden of orchideëen, de serreplanten, en in het algemeen al de planten, welke verre van den druivelaar wassen, zouden volstrekt vrij moeten zijn.

Het is dank aan de wederzijdsche uitwisselingen, dat de tuinbouw der verschillige landen zich verrijkt en verbetert; de nieuwe gemeenschapsmiddelen worden vermenigvuldigd, men verlengt de wegen, men doorboort de tunnels; de vervoertarieven verminderen; de ijzeren wegen brengen van

verre de nuttige produkten aan : het verbod van invoer of *prohibitie* vernietigt al deze weldaden.

Op de wetenschappelijke gegevens steunende, hebben wij het recht te vergen, dat al de Gouvernementen de noodwendigheden van den tuinbouw in aanmerking nemen en zooveel mogelijk de internationale *transacties* vergemakkelijken, zonder nochtans in geenen deele de ware voorzichtigheidsmaatregelen te verwaarloozen. Deze maatregelen, welke breedvoerig bestudeerd werden om den tekst der overeenkomst van Bern vast te stellen, zijn ongetwijfeld lastig; maar mits voldoende bekrachtiging, veroorloven zij den aan iedereen zoo nuttigen handel der levende planten en harer voortbrengselen, toe te laten. »

Nadat de aanwezige leden geestdriftig de redevoering van den franschen afgevaardigde hadden toegejuicht, nam M. Van Heurck, bestuurder van Antwerpens kruidtuin, het woord om een feit te bevestigen door M. Cornu aangehaald. Over eenige jaren reeds had hij proefnemingen gedaan met wijngaardwortels met phylloxera overdekt en was er niet in gelukt ze langer dan 4 à 5 weken in zijn laboratorium in het leven te houden.

Dr. L. Wittmack, van Berlijn, doet opmerken dat het duitsch Gouvernement niet aannemen wil, dat de phylloxera niet door de peren- en appelboomen en ander gewassen kan overgebracht worden, dat het zelfs beweert dat ze ook door de klompen en het gereedschap der werklieden kan voortgezet worden. Hij vreest dat men er niet in gelukken zal het Gouvernement eene andere meening te doen deelen.

M. Wittmack is van gevoelen, en gij zult gereedelijk dit gevoelen bijtreden — dat de overeenkomst van Bern slechts

een enkel artikel zou moeten hebben, namelijk : « het vervoer van druivelaars of wijnstokken is verboden» — Edoch, hij durft nauwelijks verzoeken dit besluit in de beraadslaging op te nemen, daar hij overtuigd is, dat het niet zou aangenomen worden; hij vermeent dat het gepaster zijn zal eenvoudig de bestaande conventie te behouden en deelt de zienswijze des heeren Bruneel. Spreker bekent dat men in Duitschland al te streng is en betreurt dat Engeland en Noord-Amerika geweigerd hebben aan de overeenkomst van Bern deel te nemen. Het is voor ons, in Duitschland, te betreuren, dat men geene planten uit deze landen mag invoeren. Zoo mag men zelfs in Duitschland geene planten uit den Colorado invoeren, waar nooit een druivelaar bestaan heeft. In Holland en in België is men gelukkiger dan bij ons. Men heeft er eene paragraaf, die zegt: « De planten, die uit landen komen, welke de conventie van Bern niet bijgetreden zijn, zullen op de grenzen door eenen expert onderzocht worden. »

Duitschland en andere landen hebben dergelijke schikking niet in het reglement opgenomen. Moet dan het land, dat aan de conventie deel neemt, min voordeelig behandeld worden dan die, welke ze verwerpen! Het duitsch Gouvernement stemt er in toe afzonderlijke gevallen telkens te onderzoeken, doch weigert eene algemeene toelating te verleenen. Er dient echter opgemerkt te worden, dat zulks nochtans niet geschiedt voor de gewassen uit Engeland, Noord-Amerika en Australië herkomstig, waar de phylloxera zijne verwoestingen aanricht.

Heer Wittmack verzoekt het Congres den wensch uit te drukken dat al de landen, welke de conventie van Bern

aangenomen hebben, de tropische planten vrij laten invoeren, nadat ze op de grenzen door eenen expert onderzocht geweest zijn. — Die maatregel zou geregeld en op eene duurzame wijze dienen toegepast te worden.

M. Rodigas neemt daarna het woord en drukt zijn spijt uit te moeten bestatigen, zooals M. Wittmack het komt te doen, dat de Gouvernementen zoo weinig geneigd zijn de stem der wetenschap te aanhooren, wanneer intresten van het hoogste belang op het spel staan. Zeer gepast doet spreker uitschijnen, welke rol de Congressen in zaken van den aard als deze, welke thans besproken wordt, te vervullen hebben en stelt voor, dat de besluitsels aan de vergadering voorgesteld, zouden aangenomen worden. Iedere Staat zal het recht behouden eene *quarantaine* aan de grenzen in te richten, maar de hoofdzaak is, dat men eene zoo groote vrijheid mogelijk verleene voor al die voorwerpen, welke de phylloxera niet kunnen vervoeren.

Ik ben gelukkig geweest, MM., te kunnen bestatigen, dat de besluitsels van M. Rodigas met die van den heer Bruneel overeenkwamen. Ik heb door het Congres doen besluiten, dat de merkwaardige mededeeling van M. Cornu, aan al de Gouvernementen zou gezonden worden. Ook heb ik gedacht, in aanzien der afwezigheid van uwen Voorzitter en uwen Sekretaris, de tolk te mogen wezen der belgische bloemisten om M. Cornu op eene gansch bijzondere wijze te bedanken, voor de uitstekende diensten, die hij aan den tuinbouw bewezen heeft met zijne belangen op de conferentie van Bern te verdedigen. Die bedankingen werden door de aanwezige leden warm ondersteund. Gij zult met hen bekennen, dat dezelve zeer wel verdiend waren.

M. Cornu heeft de gelegenheid waargenomen om de aanzienlijke diensten, welke M. A. Van Geert aan den tuinbouw bewezen heeft, te doen uitschijnen. Op de conferentie van Bern heeft hij moeielijkheden doen kennen, die, zonder zijn toedoen, zekere schikkingen zouden belemmerd hebben. Ik betreur hevig zijne afwezigheid op dit oogenblik. Het is dank aan M. Van Geert en aan M. Delfosse, de belgische Minister in Zwitserland, dat de onderhandelingen der overeenkomst van Bern op eene buitengewone wijze vergemakelijkt geweest zijn. Zoo gij mij bedankingen stemt, zegt M. Cornu, dan verzoek ik U, MM., er het grootste deel van over te brengen op M. Van Geert, voorzitter der Syndicale Kamer der belgische hofbouwkundigen.

Die woorden, met eene roerende overtuiging uitgesproken, werden eenpariglijk toegejuicht. Ik heb gedacht, MM., ze hier te moeten herhalen, eensdeels omdat ik overtuigd ben dat zulks U genoegen doen zou, anderdeels, omdat het mij immer dubbel aangenaam is iets te kunnen bijdragen tot erkenning der diensten door mannen als Aug. Van Geert aan den tuinbouw bewezen met een talent, eenen moed en eene volharding, waaraan hij U sinds lang gewend heeft.

De heer Voorzitter der algemeene vergadering, de gekende haarlemsche bloembollenkweeker, is ook van gevoelen, dat de voorstellen van Frankrijks afgevaardigde aan al de Gouvernementen zouden moeten onderworpen worden. Zelfs zou men verder moeten gaan, want die voorstellen zijn onvoldoende. M. Wittmack heeft met reden doen uitschijnen, dat al de Gouvernementen zich geneigd toonen de maatregelen te mistrouwen, welke men in het belang van den tuinbouw voorstelt te nemen. Wij hebben maar een middel aan de

hand om dien staat van zaken te wijzigen; bevoegde mannen zouden schriften moeten uitgeven, waarin ze op proefnemingen steunen om te bewijzen, dat alle aantasting der phylloxera, anders dan door den druivelaar, onmogelijk is. Indien zulke schriften in Spanje, Italië, Rumenie verspreid werden, door mannen uit die landen, zouden dezelve meer invloed uitoefenen dan onze zienswijze en in alle geval, zouden zij de besluiten van het Congres een groot gewicht bijzetten.

M. Krelage verdedigt vervolgens den maatregel, waaraan de planten onderworpen worden, die uit landen herkomstig zijn, welke de conventie niet bijgetreden zijn, maatregel welke in Belgie en Holland volkomen dezelfde is.

Na de bespreking, MM., heb ik voorgesteld, dat niet alleen de mededeeling van M. Cornu op een groot getal exemplaren zou getrokken worden, maar dat te gelijkertijd een boekdeel der « Voorloopige verslagen » en een der « Akten van het Congres » naar al de Gouvernementen zouden gezonden worden, opdat deze gansch de toedracht der zaak zouden kunnen bestudeeren.

De besluitsels van M. Bruneel werden daarna met algemeene stemmen aangenomen. Zij luiden aldus :

« Het Congres drukt den wensch uit, dat al de landen de phylloxera-conventie van Bern van den 31 November 1883 bijtreden en, mits ze zoo breed mogelijk uit te breiden, de schikkingen van inwendige regeling en de formule van het getuigschrift in België uitgevaardigd, aannemen. »

De heer Voorzitter sluit de beraadslaging met te doen uitschijnen, dat de aanwezige leden zich mogen geluk wenschen de bespreking van de belangrijke *phylloxera-quaestie* te hebben geëindigd. Mogen onze debatten vrucht-

bare uitslagen opleveren! zegt M. Krelage, en in afwachting bedankt hij de leden voor hunne eenstemmige bijdrage tot het gewichtige werk.

Sinds de vereeniging van het Congres, is Spanje de conventie van Bern bijgetreden en eene nieuwe hoop tot heraanknoopen van vroegere schitterende handelsbetrekkingen is voor België opgedaagd. Laat ons den wensch uitdrukken dat andere natiën weldra Spanje's voorbeeld zullen volgen.

Er blijft mij thans nog over U te doen kennen, wat het uitvoerend Comiteit voornemens is te doen om tot den algemeen gewenschten uitslag te geraken.

Gelijkvormig met de besluiten door het Congres genomen, zal een schriftelijk document naar al de Gouvernementen gezonden worden om hun den wensch te doen kennen, welke het Congres uitgedrukt heeft. Dit document zal van de volgende stukken vergezeld zijn :

1° Een boekdeel der « Rapports préliminaires du congrès international de botanique et d'horticulture d'Anvers », waarin, onder andere, de verslagen over de phylloxera-quaestie voorkomen der heeren Oct. Bruneel, J. H. Krelage en senateur Rossi.

2° Een zeker getal afdrukken van die drie verslagen.

3° Een boekdeel van de Akten van het Congres, waarin de *stenographie* der beraadslaging opgenomen is.

4° Een behoorlijk getal afdrukken van de mededeeling van M. Cornu.

Om aan den wensch van M. Krelage gevolg te geven, zal het uitvoerend Comiteit aan elk der Eere-Ondervoorzitters van het Congres afdrukken zenden van de mededeeling van

M. Cornu — die heeren ontvangen van rechtswege de Akten van het Congres — De brief, welke die afzending vergezellen zal, zal de bestemmelingen den wensch van M. Krelage herinneren en hun verzoeken er het hunne toe bij te dragen om hem te verwezenlijken.

Een ander middel om aan de gegronde eischen der tuinbouwers voldoening te schenken, bestaat in deze bij alle gelegenheden over hunne belangen te onderhouden. Het is die beweegreden, welke mij aangezet heeft U thans over een deel der werkzaamheden van het Antwerpsch Congres te onderhouden; het is ook de verontschuldiging, die ik U verzoek te willen aanvaarden voor den tijd, welke ik mij veroorloofd heb hier te komen innemen.

Een punt echter zou ik gaarne nog eventjes aanraken. Om aan de gegronde klachten der bloemisten recht te laten wedervaren, hoeft er meer dan de eensgezinde en aanhoudende pogingen der belanghebbenden. Ik tref daarvan een sprekend bewijs aan in uwe Syndicale Kamer. Nevens het tuinbouwkundig element, hebt gij eene der eerste en moeielijkste posten aan eenen rechtsgeleerde voorbehouden, omdat gij overtuigd waart dat zaken, als die der *phylloxera-quæstie* niet konden afgehandeld worden zonder het talent van eenen man als uw ieverige schrijver, de heer Schepen Bruneel. De geleerde natuurkundigen hebben uwe pogingen uit al hunne krachten moeten ondersteunen, hebben al hunne kennissen moeten ter hulpe roepen om te doen uitschijnen, hoe de wetenschap de laatste opwerpingen der Gouvernementen kon vernietigen en uw proces doen winnen.

Kruidkundigen en chimisten, dierkundigen en rechtsgeleerden zijn U ter hulpe gekomen, waaruit wij afleiden

kunnen, dat de tuinbouw, om de benijdenswaardige plaats, welke hij thans bekleedt, te behouden, meer en meer op wetenschap steunen moet en dat zijn vooruitgang, zijn bloei en zijne faam, innig verbonden zijn met de ontwikkeling dier nuttige kennissen bij de aankomende bloemisten. Zoowel uit stoffelijk als uit zedelijk oogpunt beschouwd, moeten wij erkennen, dat de bloemisten er belang bij hebben, dat het onderwijs uitgebreid worde en dat alle bloemkweekers een grondig onderricht genieten. Stoffelijke en wetenschappelijke belangen moeten hand in hand gaan, elkander rugsteunen en zich in elkanders bloei verheugen!

Uittreksel uit het procès-verbal der Algemeene vergadering van 7 Februari 1886.

. . . .

De vergadering op voorstel van haren Voorzitter zendt vurige bedankingen den Heere De Bosschere toe voor zijne merkwaardige en belangvolle voordracht en besluit deze te doen drukken en openbaar maken.